

مدرسه عالی علوم انسانی، حکمت و تاریخ

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی فقهی حقوقی حق تقدیمی در اوقاف

راهنما:

حجت الاسلام دکتر محمدباقر گرایلی

دانش پژوه:

عبدالرحیم علی باقری

پاییز ۱۴۰۲

بر پایه آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شماره ۱۹۵۹۲۹/۱۹۵۹۲۹ و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایه قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوط شدنی است.

مسئولیت؛

مسئولیت مطالب مندرج در این پایان نامه بر عهده نگارنده است.

هر گونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع بلامانع می باشد.

نشر این پایان نامه در داخل کشور (جمهوری اسلامی ایران) منوط به اخذ مجوز از جامعه المصطفی العالمیه است.

تقدیم به؛

ساحت مقدس امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) قطب عالم امکان ؛ آنکه جهانی در انتظار عدالت
اوست و روح پاک پدر بزرگم که قدم گذاشتن در این مسیر را مرهون ایشان می باشم.

تشکر و قدردانی؛

« من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق »

از ارجمند حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر گرایلی بسیار سپاس گذارم که با راهنمای های ارزشمندشان را در تامین این پایان نامه یاری رساندند و همچنین از مجموعه جامعه المصطفی صلی الله علیه و اله.

چکیده

حق تقدیمی و پذیره مفهوم جدیدی است که وارد اصطلاحات حقوقی ایران شده است و عبارت است از مبلغی که در قبال واگذاری حق تملک اعیان به مستاجر، از وی دریافت می شود در این نوشتار به بررسی مبانی فقهی حقوقی اخذ حق تقدیمی (پذیره) پرداخته شده است و با تحلیل حقیقت حق و انواع حق این نتیجه به دست آمد که در واگذاری حق تقدیمی یا پذیره، در حقیقت حق احداث بنا الی الابد به مستاجر واگذار می شود همانند واگذاری سرقفلی همراه با حق تمدید اجاره، زیرا حق احداث بنا از جمله حقوقی است که قابلیت نقل و انتقال دارد مانند حق خیار و همچنین قابل ارث رسیدن به ورثه می باشد، قرارداد واگذاری حق تقدیمی می تواند به صور مختلفی مانند قرارداد صلح و یا به صورت شرط ضمن عقد اجاره به نحو شرط فعل یا شرط نتیجه انجام شود ولیکن با توجه به تضاد واگذاری حق تقدیمی با منویات واقف و همچنین ایرادات و آثار سوئی که در این نوع واگذاری است این نتیجه حاصل شد که فروش حق تقدیمی تنها در صورتی جایز می باشد که هیچ گونه منفعتی از موقوفه امکان استیفاء نداشته باشد و منحصر استیفاء در بیع خود موقوفه و یا حق تقدیمی موقوفه باشد و در صورت واگذاری این حق، مبلغ اخذ شده در قبالش حکم بدل را دارد و باید تبدیل به مثل شود، در این صورت متعلق حق التولیه و حق النظاره نمی باشد.

کلید واژه؛ وقف، حق تقدیمی، پذیره، اجاره عرصه موقوفه

چکیده ۱

مقدمه خطا محل یاب تعریف نشده.

۱ بیان مساله تحقیق خطا محل یاب تعریف نشده.

۲ اهمیت و ضرورت ۵

۳ سوال اصلی ۵

۴ سوالات فرعی ۵

۵ فرضیه های تحقیق ۵

۶ پیشینه و سابقه ۳

۷ روش تحقیق ۸

۸ ساختار تحقیق ۸

۱ بخش اول : مفاهیم و تاریخچه خطا محل یاب تعریف نشده.

۱-۱ فصل اول : مفاهیم ۹

۱-۱-۱ مفهوم وقف ۹

۱-۱-۱-۱ مفهوم لغوی ۹

- ۱-۱-۱-۲ مفهوم اصطلاحی ۱۰
- ۱-۱-۲-۲ مفهوم مالکیت اعیان ۱۳
- ۱-۱-۳-۱ مفهوم و ماهیت حق تقدیمی و پذیره ۱۳
- ۱-۱-۳-۱-۱ انواع حق تقدیمی ۲۰
- ۱-۱-۳-۱-۱-۱ حق تقدیمی ابتدایی ۲۰
- ۱-۱-۳-۱-۲ حق تقدیمی انتقالی ۲۱
- ۱-۱-۳-۱-۲ تفاوت حق تقدیمی آستان قدس رضوی با پذیره ۲۱
- ۱-۱-۴-۱ مفهوم حق ۲۳
- ۱-۱-۴-۱-۱ حق نوعی سلطنت است ۲۴
- ۱-۱-۴-۱-۲ حق نوعی از ملکیت ضعیفه است ۲۵
- ۱-۱-۴-۱-۳ حق نوعی اعتبار است ۲۹
- ۱-۱-۴-۱-۴ حق همان حکم است ۳۱
- ۱-۱-۴-۱-۴-۱ تفکیک حق از حکم ۳۲
- ۱-۱-۵-۱ اقسام و آثار حق ۳۲
- ۱-۱-۵-۱-۱ اسقاط حق خطا محل یاب تعریف نشده.
- ۱-۱-۵-۱-۱-۱ ملاک اسقاط حق ۳۴
- ۱-۱-۵-۲ نقل و انتقال و ارث رسیدن حق ۳۵
- ۱-۱-۵-۲-۱ ملاک نقل و انتقال و ارث رسیدن حق ۳۶

۳۹	۲-۱ فصل دوم ؛ تاریخچه و اقسام وقف
۳۹	۱-۲-۱ مبحث اول: تاریخچه وقف
۳۹	۱-۲-۱ وقف در قرآن
۴۰	۲-۲-۱ وقف در سنت
۴۲	۳-۲-۱ وقف در ادیان و ملل غیر اسلامی
۴۴	۲-۲-۱ مبحث دوم: اقسام وقف
۴۶	۲ بخش دوم: ادله جواز و ماهیت وجه پرداختی
۴۶	۱-۲ فصل اول: ادله جواز فروش حق تقدیمی
۴۶	۱-۲-۱ مبحث اول: لزوم عین بودن مبیع در بیع
۴۸	۱-۲-۱ نظرات فقها در مسأله
۵۵	۲-۲-۱ مبحث دوم: ادله مشروعیت فروش حق تقدیمی
۵۵	۱-۲-۱ مشروعیت از باب اجاره متراکم
۵۷	۱-۲-۱-۱ بحث پیرامون مال الاجاره املاکی که حق تقدیمی آن واگذار شده است
۵۹	۲-۲-۱ مشروعیت از باب سرقفلی
۶۶	۱-۲-۲ اشکالات وارده
۶۸	۳-۲-۱ مشروعیت از باب شرط ضمن عقد
۷۰	۱-۲-۳ شرط تجدید اجاره به نحو شرط فعل یا شرط نتیجه
۷۰	۱-۲-۳-۱ شرط به نحو شرط فعل باشد

- ۲-۱-۳-۲-۱-۲ شرط به نحو شرط نتیجه باشد ۷۱
- ۲-۳-۲-۱-۲ تفاوت در اذن محض و اذن در ضمن عقد به احداث بنا ۷۳
- ۲-۳-۲-۱-۲ مشروعیت حقوقی دیگر برای ماجر ۷۶
- ۲-۲-۱-۲ مشروعیت از باب صلح ۷۸
- ۲-۱-۳-۱-۲ مبحث سوم: اشکالات و ایرادات به فروش حق تقدیمی ۸۱
- ۲-۳-۱-۲ اشکال اول به فروش حق تقدیمی ۸۱
- ۲-۳-۱-۲ ایراد دوم به فروش حق تقدیمی ۸۴
- ۲-۳-۱-۲ نمونه سند اجاره در آستان قدس رضوی ۸۷
- ۲-۳-۱-۲ اشکال سوم در فروش حق تقدیمی ۹۲
- ۲-۳-۱-۲ اشکالات و مناقشات سیستمی در واگذاری حق تقدیمی ۹۳
- ۲-۲ فصل دوم: ماهیت وجوه حاصله از واگذاری حق تقدیمی ۹۵
- ۲-۲-۱-۲ مبحث اول: ماهیت وجوه حاصله از واگذاری حق تقدیمی عایدی یا واگذاری دائمی ۹۵
- ۲-۲-۱-۲ نظریه اول: ۹۵
- ۲-۱-۱-۲-۲ استدلالی دیگر ۹۸
- ۲-۱-۱-۲-۲ نقد این استدلال ۹۹
- ۲-۲-۱-۲ نظریه دوم: ۱۰۰
- ۲-۲-۱-۲ اشکال به این نظریه؛ ۱۰۱
- ۲-۲-۱-۲ پاسخ اشکال؛ ۱۰۲

۳-۱-۲-۲ نظریه سوم:	۱۰۳
۴-۱-۲-۲ نظریه چهارم:	۱۰۵
۲-۲-۲ مبحث دوم: مباحث تکمیلی حق تقدیمی	۱۰۷
۱-۲-۲-۲ ماهیت مابه التفاوت قیمت نقد و نسبه حق تقدیمی	۱۰۷
۲-۲-۲-۲ تغییر نوع تراکم و تفکیک و تجميع ملک مورد اجاره	۱۰۹
۳-۲-۲-۲ مخارج مرتبط با واگذاری حق تقدیمی	۱۱۱
۴-۲-۲-۲ ماهیت ارزش افزوده حق تقدیمی بعد از انجام مخارج توسعه ای؛	۱۱۵
۵-۲-۲-۲ ماهیت وجوه حاصله از تغییر نوع کاربری و حق اشرافیت	۱۱۸
۶-۲-۲-۲ تغییر نوع کاربری	۱۱۹
نتیجه گیری	۱۲۱
پیشنهادهات	۱۲۵
فهرست منابع	۱۲۸

مقدمه

بیان مساله تحقیق

ممنوعیت فروش اراضی موقوفه در شرع و قانون بیان شده است، مگر در مواردی خاص که به صورت محدود و مشخص در قانون به آن تصریح شده است و از سویی دیگر عدم رغبت مردم برای سرمایه گذاری بر روی زمین های موقوفه و ساخت بناء در آن به علت عدم حفظ سرمایه با افزایش قیمت زمین یا به عبارتی عدم سود از افزایش قیمت زمین به دلیل وقف بودن آن که موجب می شود صرفه اقتصادی برای سرمایه گذار نداشته باشد در نتیجه معطل ماندن زمین موقوفه از درآمدزایی و از طرفی نبود منابع لازم برای متولیان موقوفه برای آباد ساختن موقوفه و ایجار آن برای کسب درآمد از موقوفه که شاید بتوان گفت راه منحصر در درآمد زایی موقوفه با حفظ اصل آن همین ایجار می باشد و از جانبی دیگر عدم امکان رها سازی اراضی موقوفه و معطل ماندن این اراضی از منفعت، موجب شد که متولیان موقوفات برای ترغیب مردم برای سرمایه گذاری در زمین وقفی و حفظ موقوفات و غبطه و صلاح وقف اقدام به تاسیس سیستمی تحت عنوان پذیره، حق تقدیمی و اهدایی ابتدا به ساکن و حق تقدیمی انتقالی کنند و همچنین برای اینکه در نقل و انتقالات بعدی تمام سود حاصل از افزایش بهای زمین نصیب مستاجر انتقال دهنده نشود و منافع موقوف علیهم هم حفظ شود اقدام به تاسیس پذیره انتقالی که معمولاً معادل ۱۵ درصد از افزایش بهای زمین است کرده اند، در ماده ۱۳ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و

اوقاف مصوب سال ۶۳ و در اصلاحیه سال ۸۲ آیین نامه نحوه ترتیب وصول پذیره و اهدائی بیان می دارد که

در مواردی که زمین بلامعارض وقفی، ابتدائاً با اعطای حق تملک اعیان جهت احداث

واحد مسکونی و اداری، خدماتی و صنعتی دارای موافقت اصولی به اجاره واگذار می شود، مبلغی متناسب با

قیمت عادلانه روز زمین که در هر حال نباید از (۳۰٪) قیمت آن کمتر باشد طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری و

یا دو نفر خبره محلی به هنگام تنظیم سند اجاره به عنوان پذیره اهدائی علاوه بر مال الاجاره عادلانه روز از متقاضی

اعم از شخص حقیقی یا حقوقی دریافت خواهد شد

ایجاد این سیستم جدید در اجاره زمین موقوفه همراه با ابهاماتی است زیرا که قانون گذار، تعریفی از پذیره بیان

نداشته است تا طبق این تعریف پی به عوارض، آثار و ماهیت این حق برده شود و از طرفی قانون گذار با ابهام

در مورد این حق سخن گفته است، که این ابهام موجب بروز مشکلاتی برای مستاجر شده است زیرا که مستاجر

دقیقاً نمیداند چه عمل حقوقی را انجام میدهد و چه تعهداتی را بر عهده میگیرد. گاهی مستاجر با پرداخت مبلغ

حق تقدیمی که در اکثر موارد تقریباً معادل قیمت روز زمین می باشد خود را بعنوان مالک زمین میداند و بر طبق

همین برداشت زمین وقفی را می فروشد بی خبر از اینکه چنین حقی را ندارد.

بی اطلاعی از این قانون موجب بروز نارضایتی برای مردم شده است که مردم را نسبت به ایجار زمین های موقوفه

و سرمایه گذاری در آن مایوس و ناامید می کند و بروز بی اعتمادی و نااطمینانی مطمئناً در دراز مدت به ضرر

زمین های وقفی خواهد بود کما اینکه وجود پرونده های گشوده بالغ بر دهها سال در این زمینه موید این ادعاست.

وضعیت فقهی حقوقی، وجود چنین حقی (حق احداث بناء) و کیفیت عوض قرار گرفتن این حق، در معاملات و نقل و انتقالات بعدی با اینکه نمی توان حق را به طور مستقل مورد معامله و فروش قرار داد و همچنین آثار حقوقی مترتب بر این حق نیازمند تحلیل و بررسی بیشتری است تا جوانب این موضوع نسبتاً جدید، در فقه وقف واضح و مبرهن شود تا بایع و مشتری بدانند که چه عمل حقوقی را انجام می دهند و ملتزم به چه آثاری هستند.

اهمیت و ضرورت موضوع حق تقدیمی

عدم آگاهی مردم از ماهیت حق تقدیمی (پذیره) در اوقاف و ابهام در قوانین مصوب در این زمینه موجب بروز مشکلاتی شده است که موجب بی اعتمادی و بی رغبتی مردم نسبت به ایجار و سرمایه گذاری در موقوفات شده است، به عنوان مثال، به طور مشخص در مورد ایجار زمین های آستان قدس رضوی، عدم وجود شفافیت در برخی از مردم در قراردادهای رسمی فعلی آستان قدس رضوی با مستاجرین پیرامون ماهیت حق تقدیمی ابتدا به ساکن، موجب شده است که گاه بعضی از اهل عرف پرداخت وجه در قبال اخذ حق تقدیمی ابتدا به ساکن در زمین های موقوفه را، نوعی خرید ملک تلقی نمایند زیرا مبلغ پرداختی از جانب مستاجرین تقریباً مساوی با قیمت اصل زمین می باشد و این تساوی قیمت موهن این می باشد که شخص مستاجر در حقیقت زمین وقفی را خریداری کرده است و برخی نیز ممکن است این گونه برداشت نمایند که احتیاجی به تجدید اجاره به صورت فوری نبوده و خود را مجاز به تاخیر در تجدید اجاره بدانند و این در حالی است که از سویی دیگر در اسناد رسمی آستان قدس مثل سند اجاره اموال غیر منقول که در اختیار مستاجر می باشد نمی توان به طور صریح وجود

حقی برای مستاجرین تحت عنوان حق تقدیمی ابتدا به ساکن و مانند آن را استظهار نمود، (در ادامه نمونه سندی از قرارداد اجاره آستان قدس رضوی ارائه خواهد شد) و حتی شاهد آن هستیم که، در نظر متولی، وجوه حاصله از حق تقدیمی همچون عایدی محسوب شده است به گونه ای که به آن حق التولیه و حق النظاره تعلق گرفته و قابل صرف طبق نیت واقفین می باشد. همچنین در قوانین مصوب در مورد پذیره و اهدائی وجوه حاصله از پذیره و اهدائی عایدی محسوب شده و به آن حق التولیه و حق النظاره تعلق می گیرد که قابل صرف طبق نیت واقف در جهت وقف است، و این خود باعث شده است که بسیاری از موقوفات پس از گذشت زمانی نتوانند درآمدی که بتواند نیت واقف را عملی کند داشته باشند. در حالی که شاید وجوه حاصله از فروش حق تقدیمی (پذیره) در حکم فروش عین موقوفه باشد و باید تبدیل به مثل یا احسن شود. بسیاری از موقوفات با واگذاری حق تقدیمی آن و عدم تبدیل قیمت اخذ شده به مثل و یا احسن و همچنین برداشتن حق التولیه و حق النظاره از مبلغ اخذ شده در مقابل واگذاری حق تقدیمی از جانب متولی و ناظر باعث شده است که بعد از گذشت مدتی و به اتمام رسیدن مبلغ اخذ شده دیگر موقوفات درآمد لازم را برای ایجاد نیت واقف نداشته باشد و نتوان نیت واقفین را عملی کرد و موجب تعطیلی موقوفات می شود.

سوال اصلی

۱. مبانی فقهی - حقوقی ایجاد حق تقدیمی در موقوفات چیست؟ به عبارت دیگر مشروعیت این حقوق از چه بابی بوده و چگونه ایجاد می شود؟

سوالات فرعی

۱. آیا وجوه حاصله از واگذاری حق تقدیمی عایدی (درآمد) محسوب می شود و مشمول حق التولیه و حق النظاره می گردد، یا اینکه یک نوع واگذاری دارایی بوده که در نتیجه لازم است حسب غبطه و صلاح وقف، تبدیل به مثل یا احسن شود؟

۲. آثار مترتب بر واگذاری حق تقدیمی ابتدا به ساکن (پذیره ابتدائی) چیست؟

فرضیه های تحقیق

۱. حق تقدیمی، حق احداث بناء الی الابد می باشد و این حق چون منشا عقلایی دارد می تواند مورد معامله واقع شود و در قبالش ثمن پرداخت شود و دارای آثاری است که موجب محدودیت در زمین وقفی می شود.

۲. حق تقدیمی را می توان تحت عناوینی از فقه همچون سرقتی قرار داد، لذا حق تقدیمی دارای سابقه فقهی می باشد و می توان برای مشروعیتش به آن تمسک کرد.

۳. فروش حق تقدیمی و پذیره (حق احداث بناء) در موارد خاص جایز است و حق تقدیمی را به صورت مطلق، نمی توان مورد معامله قرار داد زیرا با فروش حق تقدیمی معظم انتفائات زمین از بین می رود و این خلاف نیت واقف و صلاح و غبطه وقف است و فروش حق تقدیمی منحصر است در مواردی که دیگر هیچ راه درآمدزایی برای موقوفه باقی نمانده باشد جز فروش حق تقدیمی. عوض حق تقدیمی یا پذیره عائدی است و می تواند شامل حق التولیه و حق النظاره شود.

پیشینه و سابقه تحقیق

در رابطه با این موضوع تاکنون مقالات و پایان نامه های نگارش یافته است از قبیل مقالات و پایان نامه های ذیل

- پایان نامه بررسی ماهیت حقوقی پذیره در قانون اوقاف و جایگاه آن در حقوق موضوعه؛ زهرا مولوی
- پایان نامه ماهیت حق تقدیمی و احکام آن در وقف؛ مهتری ناصری
- پایان نامه مبانی فقهی دریافت پذیره ها در وقف؛ جواد کریمی
- پایان نامه تبیین ماهیت حق پذیره در وقف؛ محمد رزاقی
- مقاله آثار حقوقی دریافت پذیره بر موقوفات؛ اباذر افشار و لیلا جباری
- مقاله بررسی یک حق عینی؛ محمد مهدی حسینی
- مقاله حق پذیره در حقوق ایران و کشورهای اسلامی و روش های جایگزین آن در موقوفات
- مقاله تحلیل فقهی حقوقی مشروعیت حق تقدیمی: مرتضی مرادی گلستانی و محسن رزمی
- مقاله تحلیل فقهی حقوقی پذیره در اجاره زمین وقفی؛ علیرضا باریکلو و هادی کریمی

• مقاله بررسی مبنای فقهی حقوقی حق پذیره (حق تقدیمی) عبدالرضا اصغری و فرزاد بهشتی توندی

طبق تتبع و مطالعات نگارنده در تمام این مقالات و پایان نامه ها سعی و تلاش نویسندگان بر این بوده است که حق تقدیمی و یا حق پذیره در اوقاف را تحت عنوانی از عناوین مطرح در فقه داخل کند عناوینی چون حق الارض ، سرقفلی ، اجاره و عناوینی دیگر و با اثبات این عنوان بر ماهیت حق تقدیمی مشروعیت آن را اثبات کند و یا با استفاده از مواد قانونی همچون ماده ۱۰ قانون مدنی مشروعیت حق تقدیمی و پذیره را اثبات کرد.

و لیکن با مراجعه به مقالات و پایان نامه های مذکور ، کاستی ها و سوالات بدون پاسخی وجود دارد که نیازمند بررسی بیشتر این موضوع می باشد مثلاً در بحث اصل وجود چنین حقی (حق احداث بناء) بحثی صورت نگرفته است. آیا حق تقدیمی از جمله حقوق است و یا از احکام می باشد ؟ اگر از حقوق باشد آیا ابد وجود دارد برای مشتری ؟ آیا حق تقدیمی قابل اسقاط و قابل نقل و انتقال و ارث رسیدن به مورث می باشد ؟ با توجه به عدم جواز بیع حقوق طبق نظر مشهور فقها چگونه در قرار داد اجاره حق تقدیمی عوض قرار می گیرد، این حق(حق تقدیمی ابتدا به ساکن(پذیره ابتدائی) و حق تقدیمی انتقالی)(پذیره انتقالی) در ضمن معامله و همچنین نسبت به نقد اخذ حق تقدیمی در اجاره عرصه وقفی ، بحثی نشده است . نگارنده در این پایان نامه سعی در پاسخ به این سوالات دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق در موضوع مورد بحث به شیوه توصیفی - تحلیلی است که به روش جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای و با مراجعه به منابع دست اول فقه شیعه و قانون مدنی ایران و همچنین استفاده از اساتید دروس خارج فقه و اصول و سطوح عالیه حوزه علمیه مشهد مورد واکاوی و تحلیل و بررسی واقع شده است.

ساختار تحقیق

نوشته حاضر در دو بخش سامان یافته است. بخش اول به بررسی مفاهیم و تاریخچه وقف و حق تقدیمی پرداخته است و در بخش دوم میانی فقهی حقوقی مشروعیت حق تقدیمی و آثار مرتبط با آن مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش اول: مفاهیم و تاریخچه

۱-۱ فصل اول : مفاهیم

۱-۱-۱ مفهوم وقف

۱-۱-۱-۱ مفهوم لغوی

وقف در لغت به معنی ایستادن، توقف کردن و حبس کردن مال برای کارهای نیک آمده است در اصطلاح لغوی تحبیس و تسبیل مال را وقف گویند بنابراین وقف عقدی است که فردی عین مال خود را تحبیس کند و منافع آن را برای مصرف در مواردی که معین می کند رها سازد .

در لسان العرب اینطور تعریف شده است: وقف بالمكان وقفا و وقوفا، فهو واقف و الجمع وقف موقوف. وقف الارض علی المساکین... وقفا: حبسها (در مکان توقف کرد. یعنی ایستاد. زمین را به مساکین وقف کرد، یعنی زمین را حبس کرد).^۱ در المعجم الوسیط آمده است: وقف الدار و نحوها: حبسها فی سبیل الله (خانه و مانند آن

^۱ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۵، ص ۳۷۳

آبراهیم مصطفی، معجم الوسیط، ص ۱۰۵۱